



ЕКОНОМІКА КОРМОВИРОБНИЦТВА

УДК 658.512:631.151:631.145:636

НАУКОВО-ВИРОБНИЧІ ЦЕНТРИ З КОРМОВИРОБНИЦТВА ДЛЯ ФЕРМЕРІВ: СУТЬ ТА ФУНКЦІЇ

І.С. Воронецька, Н.П. Юрчук

DOI: 10.31073/kormovyrobnytstvo202497-15

Мета. Вивчення ролі і значення науково-виробничих центрів з кормовиробництва, їх функцій та переваги для фермерських господарств. **Методи.** Загальнонаукові та спеціальні економічні методи дослідження: аналізу та синтезу, системного підходу, статистичного аналізу, графічного зображення, діалектичні та абстрактно-логічні. **Результати.** Проаналізовано динаміку кількості фермерських господарств та особистих селянських господарств в Україні. Визначено фактори негативної динаміки кількості особистих селянських господарств і зростання чисельності фермерських господарств. Доведено, що збільшення кількості фермерських господарств в Україні вимагає розвитку кормовиробництва та створення науково-виробничих центрів для підтримки фермерів. Обґрунтовано потребу створення науково-виробничих центрів з кормовиробництва. Розкрито такі переваги науково-виробничих центрів з кормовиробництва для фермерів, як: зростання продуктивності, зниження витрат, адаптація до змін клімату, підвищення екологічної стійкості, забезпечення доступу до знань. Подано дефініцію поняття науково-виробничого центру кормовиробництва. Встановлено, що основна мета такого центру – підвищення ефективності та сталості кормової бази в аграрному секторі, забезпечення фермерських господарств якісними, поживними й доступними кормами для сільськогосподарських тварин. **Висновки.** Визначено основні функції науково-виробничого центру з кормовиробництва: дослідження та інновації, освіта, співпраця і дорадництво, моніторинг і контроль якості, логістична підтримка. Вони спрямовані на підтримку та розвиток аграрного сектору. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що науково-виробничий центр з кормовиробництва для фермерів виконує важливу роль у підтримці та розвитку сільськогосподарського сектора, забезпечуючи фермерів необхідними знаннями, технологіями та ресурсами.

Ключові слова: корми, кормовиробництво, кормозабезпечення, науково-виробничий центр, фермерські господарства, функції науково-виробничого центру.

Воронецька Ірина Станіславівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач відділу координації наукових досліджень, економіки, маркетингу, аспірантури та кадрового забезпечення, Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, пр-кт Юності, 16, м. Вінниця, Україна, 21100, e-mail: pirogovo@i.ua,

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1329-2722>

Юрчук Наталія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії економічних досліджень та маркетингу, Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, пр-кт Юності, 16, м. Вінниця, Україна, 21100, e-mail: urnata2@ukr.net, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7987-9390>

Вступ. Постановка проблеми. Для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України важливого значення нині набуває формування ефективного механізму організації виробництва в сільських територіальних громадах. Сільські території мають велике значення для соціально-економічного та екологічного розвитку держави. Вони забезпечують продовольчу безпеку, є джерелом природних ресурсів і мають значний потенціал для розвитку агротуризму та збереження біорізноманіття. Поліпшення добробуту та якості життя людей на селі, а також безпечного навколишнього



середовища потребує збалансованого розвитку екологічної, економічної та соціальної складових. Сільські території є основним джерелом виробництва продовольства, забезпечуючи населення необхідними харчовими продуктами. Сільське господарство створює робочі місця та сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, таких, як переробка сільськогосподарської продукції, ремесла тощо. При цьому ключову роль має відігравати громада, яка має реально оцінювати переваги своїх територій з урахування багатогалузевості аграрного сектору. Громади формувалися для того, щоб розвивати території. А розвиток сільського господарства в окремій громаді може стати її економічним локомотивом [1].

Розвиток сільських територій вимагає комплексного підходу, який включає підтримку сільськогосподарського виробництва, розвиток інфраструктури, збереження природних ресурсів та підвищення якості життя населення.

Фермерство є одним з локомотивів розвитку місцевої громади, про що свідчать зміни останніх десятиліть. Зростав інтерес до сільськогосподарської продукції, готових продуктів харчування та напоїв місцевої локалізації призвів до того, що зв'язок між фермерством та зеленим туризмом розвивається у напрямку нових моделей, розширює існуючі чи породжує нові сегменти аграрного сектору. Сільські регіони часто є носіями традиційної культури, звичаїв та мови, що сприяє збереженню національної ідентичності. Агротуризм і екотуризм у сільських місцевостях приваблюють туристів, що сприяє розвитку інфраструктури та економіки регіону. Розвиток туристичної гастрономії набуває вирішального значення для фермерів, сприяє популяризації локального виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Розвиток фермерських господарств з метою розбудови місцевої громади базується на концепції поширення знань про локальну аграрну та гастрономічну культуру, яка ототожнюється з територією та забезпечується ідентичністю кулінарних якостей з урахуванням клімату, ландшафту, ґрунту, методів та прийомів вирощування та переробки сільгосппродукції. Стратегія розвитку автентичності територій забезпечує просування пропозицій, за допомогою яких харчові властивості, особливості місцевих технологій вирощування та переробки можуть мати важливий вплив на зростання попиту на місцеву продукцію та послуги [2].

Продовольча безпека є однією з ключових цілей будь-якої держави, яка прагне забезпечити стійкий розвиток своєї економіки і здоров'я населення. В Україні, де фермерські та сімейні господарства становлять значну частку аграрного сектору, ефективний розвиток тваринництва є необхідною умовою для забезпечення продовольчої безпеки. Розвиток тваринництва неможливий без належного розвитку кормовиробництва. Забезпечення тварин високоякісними, збалансованими кормами є основою для їх здоров'я, продуктивності та економічної ефективності фермерських господарств.

Фермерські та сімейні господарства є основою аграрного сектору, відіграючи вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та



економічного розвитку сільських територій [3]. Одним із ключових аспектів успішного функціонування цих господарств є забезпечення високоякісними кормами для тваринництва, що безпосередньо впливає на продуктивність, здоров'я тварин та рентабельність виробництва. Проте сучасні виклики, як от зміни клімату, економічні коливання та дефіцит ресурсів, ставлять під загрозу стабільність і ефективність кормозабезпечення. У цьому контексті науково-виробничі центри з кормовиробництва набувають особливої актуальності та значущості.

Трансформація сільського господарства, що триває в умовах зміни клімату, вимагає інноваційних рішень для ефективного та сталого виробництва кормів [4]. Недостатня кількість і якість кормових ресурсів є основними факторами, що обмежують виробництво молока, репродуктивну здатність та продуктивність молочної худоби [5].

Вирішення проблеми кормовиробництва та забезпечення кормами тваринництва є критичним для розвитку аграрного сектору, зокрема тваринництва, яке відіграє важливу роль у формуванні раціонального раціону харчування населення. Виробництво високоякісних кормів є основою для отримання здорових та продуктивних тварин, що забезпечують постачання м'яса, молока та яєць. Це сприяє досягненню оптимального рівня продовольчої безпеки країни [6].

Для забезпечення тваринництва високоякісними кормами, збалансованими за вмістом поживних речовин, необхідно розвивати системи кормовиробництва, в тому числі посівного, лукопасовищного і посівно-лукопасовищного напрямів [7]. Збільшення цін на сировину, кліматичні зміни, політичні і суспільні виклики, економічна невизначеність, проблеми безпеки, підвищення вимог до захисту навколишнього середовища, утримання сільськогосподарських тварин, зростання цінності зелених кормів та випасу є викликами для тваринництва і кормовиробництва [8].

Для фермерських господарств важливо усвідомити вимоги ринку і реальний стан в галузі, максимально використати ресурси. Нині особливе місце в тваринництві займає виробництво м'яса всіх видів і, в першу чергу, за рахунок трансферу інновацій, що дає шанси зберегти та розвинути галузь тваринництва в Україні і досягти рівня світових показників прибутковості. Ефективне рішення такої проблеми можливе на основі впровадження сучасної технології приготування кормів, яка забезпечує тварин легкодоступними поживними речовинами для прояву генетичного потенціалу продуктивності [9].

Проблемам фермерських господарств приділено значну увагу науковців і практиків. Стан і напрями розвитку розглянуто у працях Кального С.В. [2], Нечитайло В.В. [3], Беженар І., Грищенко О. [12], Бойко Л.О. [16], Ступень Н., Дудич Л., Дудич Г. [17] та ін. М.Й. Малік і В.А. Мамчур [10] найбільш суб'єктивною передумовою при висвітленні соціально-економічної орієнтованості сімейних ферм та їх чисельності визначають наявність у господарствах великої рогатої худоби, яка і спродувала розвиток сімейних



молочних ферм. Трансформація особистих селянських господарств у сімейні фермерські розкрили у своїй роботі Малік М., Шпикуляк О., Мамчур В. [15]. Крістіана Томпсон [11] досліджує проблеми, з якими стикається традиційна практика тваринництва, і наголошує на необхідності зміни парадигми дрібномасштабних регенеративних підходів у дрібнотоварному виробництві.

Різні аспекти кормовиробництва і кормозабезпечення досліджуються вітчизняними і зарубіжними науковцями і практиками, як от Дугума Б., Дермау В., Янссенс Г. [5], Корнійчук О.В., Воронецька І.С., Юрчук Н.П. [1], Гетьман Н., Векленко Ю.В. [4], Черевко І.В. [6], Корнійчук Н.П., Корнійчук О.О., Петриченко І.І. [7], Аверчева Н.О. [8]. [4], Черевко І. [6], Юрчук Н.П., Корнійчук О.О., Петриченко І.І. [7], Аверчева Н.О., Соляник М.Б., Кушніренко В.Г. [9] та інші. Проте недостатньо уваги приділено проблемам ефективного та стійкого кормовиробництва і кормозабезпечення фермерських господарств. Дослідження цього питання є надзвичайно актуальним, оскільки дрібні агротоваровиробники є запорукою сталого розвитку аграрного сектору та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Мета досліджень. Метою статті є дослідження ролі і значення науково-виробничих центрів з кормовиробництва, їх функції та переваги для фермерських господарств.

Матеріали і методи. При проведенні дослідження використано загальнонаукові та спеціальні економічні методи дослідження: аналізу та синтезу для визначення й уточнення ролі і значення науково-виробничих центрів з кормовиробництва; системного підходу – для визначення функцій науково-виробничих центрів з кормовиробництва; статистичного аналізу – для оцінки динаміки чисельності господарюючих об'єктів на аграрному ринку; графіки – для наочного відтворення результатів дослідження, діалектичні та абстрактно-логічні методи – для теоретичних узагальнень і формування висновків.

Результати досліджень і обговорення. Українські фермери демонструють високий рівень підприємницької активності, інноваційність та самостійність, що сприяє розвитку малого та середнього бізнесу в аграрному секторі, створюють робочі місця в сільській місцевості, сприяють розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя сільського населення [12].

Фермерськими господарствами у 2023 р. вироблено 13,2% продукції сільського господарства, 15,5% продукції рослинництва, 3,45% продукції тваринництва. Спільно фермерські та особисті селянські господарства у 2023 р. виробили 43,1% валової продукції сільського господарства, 42,5% продукції рослинництва, 45,4% продукції тваринництва [13].

Законодавчі ініціативи останніх років створили умови для добровільної трансформації особистих селянських господарств у суб'єкти підприємницької діяльності, зокрема у сімейні фермерські господарства без набуття статусу юридичної особи. Близько 4 млн особистих селянських господарств також є учасниками аграрного ринку, проте не є суб'єктами підприємницької діяльності і реалізують надлишки виробленої (вирощеної, переробленої) продукції поза

межами організованого аграрного ринку та є потенційними сімейними фермерськими господарствами [14].

За даними Державної служби статистики станом на 1 квітня 2024 р. кількість фермерських господарств склала 50355 одиниць і має тенденцію до зростання (рис. 1).

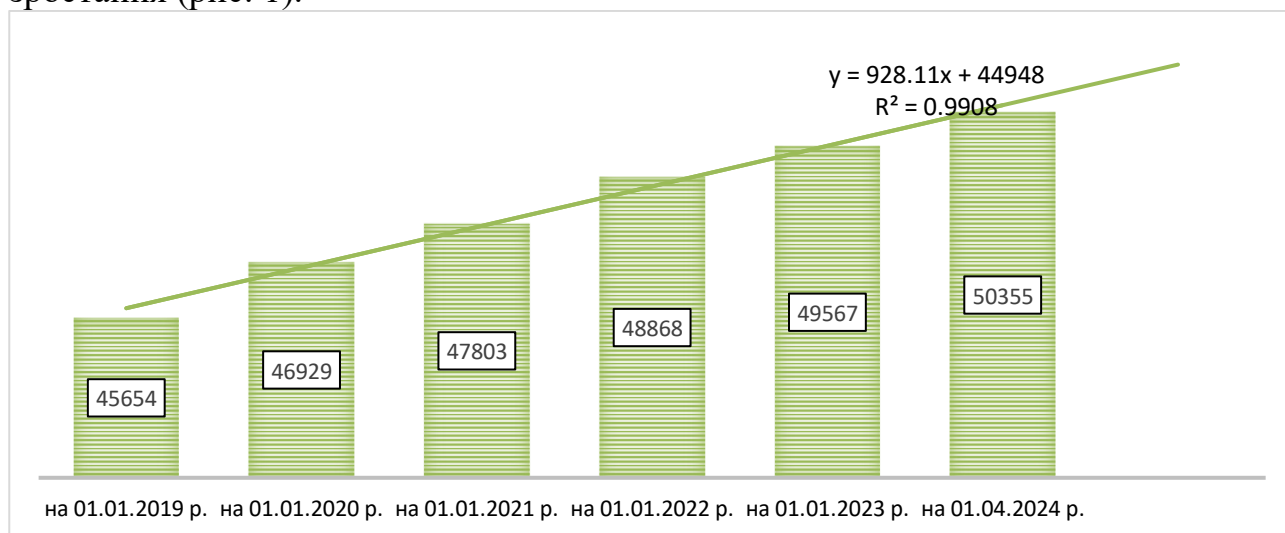


Рис. 1. Динаміка кількості фермерських господарств в Україні
Джерело: розраховано авторами за даними [13]

Кількість особистих селянських господарств в Україні знижується (рис. 2).

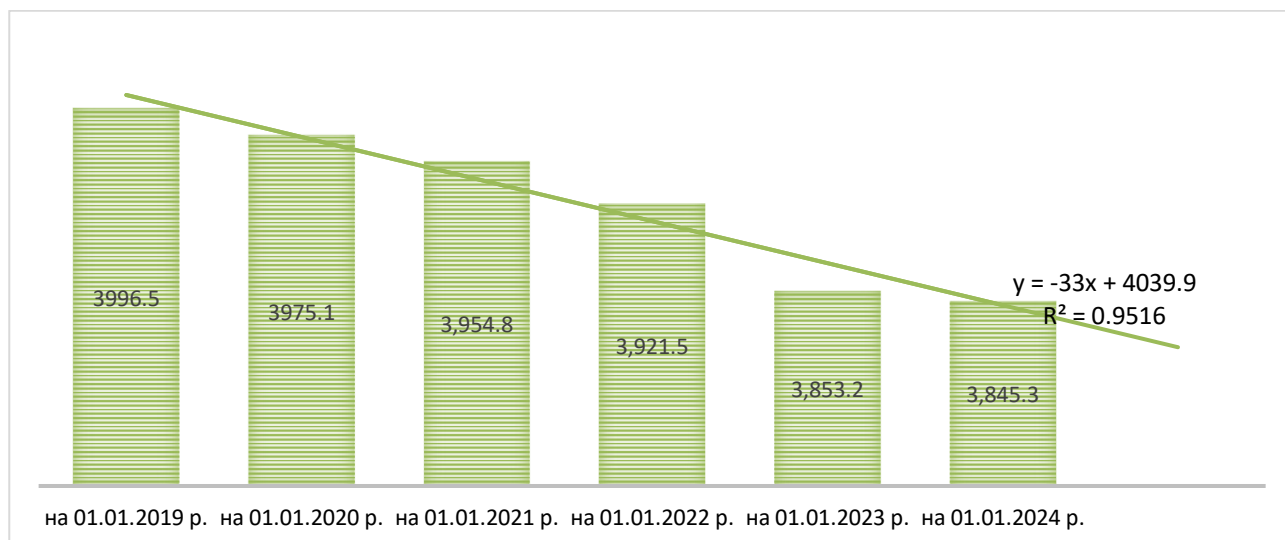


Рис. 2. Динаміка кількості особистих селянських господарств в Україні, тис.
Джерело: розраховано авторами за даними [13]

Негативна динаміка кількості особистих селянських господарств пов'язана з такими чинниками, як: нестабільні економічні умови, війна РФ в Україні, витіснення дрібних агровиробників великими, недостатня державна підтримка і фінансування, соціальні фактори (молодь не бажає займатися



сільськогосподарським виробництвом, вимушене переселення), урбанізація, зменшення ринків збуту. Малі селянські господарства об'єднуються або трансформуються у великі фермерські підприємства для підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності. Зростає професіоналізм фермерів: впроваджуються сучасні технології, застосовуються інноваційні рішення та залучаються кваліфіковані працівники. Підходи до ведення господарства змінюються – особисті господарства часто мають обмежені можливості для зростання і розвитку, тоді як фермерські підприємства більш гнучкі у адаптації до ринкових умов і мають кращі можливості для виходу на ринки збуту, включаючи експорт, що сприяє їх розвитку та збільшенню кількості. Державна підтримка, гранти та доступ до кредитування також сприяють зростанню кількості фермерських господарств.

Суб'єктами становлення сімейного фермерства в Україні є функціонуючі малі фермерські та особисті селянські господарства, котрі можуть змінити свій статус, створивши сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи, що організовується фізичною особою самотійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору [15].

Фермерські господарства мають ряд переваг над іншими формами сільськогосподарських підприємств в Україні, тому мають всі передумови для розвитку, а їх розвиток залежить від стабільності, як політичного так і економічного характеру [16].

На думку Н. Ступень, Л. Дудич, Г. Дудич [17], державі необхідно вирішити стосовно фермерських підприємств такі науково обґрунтовані питання: забезпечувати їх консультативно-освітніми послугами (створення інформаційно-консультативних служб); вживати заходи для підтримання зайнятості сільської молоді; надавати субсидії на купівлю мінеральних добрив і цільові кредити на нову техніку, підвищення якості насіння і порідності тваринництва; розвивати споживчу кооперацію, яка є ефективним механізмом доведення продукції до споживачів; розширювати довгострокове кредитування, субсидювання відсоткових ставок; поліпшувати лізинг сільськогосподарської техніки, оснащення та поголів'я.

Зростання кількості фермерських господарств в Україні вимагає розвитку кормовиробництва та створення науково-виробничих центрів для підтримки фермерів. Це дозволить забезпечити стале і ефективне виробництво високоякісних кормів, що є ключовим для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектора. Науково-виробничі центри з кормовиробництва нададуть фермерам доступ до новітніх технологій, наукових досліджень та консультацій, що сприятиме впровадженню інноваційних методів і підходів у виробництві кормів. Такі центри сприятимуть підготовці кваліфікованих кадрів та підвищенню рівня знань і навичок фермерів, що є необхідним для успішного розвитку сільського господарства в сучасних умовах. Загалом, інвестування в розвиток кормовиробництва та створення науково-виробничих центрів є важливими кроками для забезпечення сталого розвитку



фермерських господарств і підвищення їхньої економічної ефективності.

Науково-виробничі центри з кормовиробництва є інноваційними платформами, що поєднують наукові дослідження, технологічні розробки та практичне впровадження передових методів виробництва кормів. Вони спрямовані на створення та поширення новітніх знань, технологій та продуктів, які сприяють підвищенню ефективності та якості кормовиробництва. Основною метою таких центрів є забезпечення фермерських господарств доступом до сучасних рішень, що дозволяють оптимізувати виробничі процеси, знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність аграрного сектору.

Отже, науково-виробничий центр з кормовиробництва для фермерів – це спеціалізована установа, яка об'єднує наукові дослідження і практичне виробництво з метою підтримки сільськогосподарських фермерів у вирощуванні якісних кормів для тварин. Центр здійснює наукові дослідження і розробки нових технологій у галузі кормовиробництва, впроваджує інноваційні підходи і методи, організовує практичні семінари, тренінги і консультації для фермерів. Важливість створення науково-виробничих центрів з кормовиробництва для фермерів обумовлена рядом чинників (табл.1).

Таблиця 1

Значення науково-виробничих центрів з кормовиробництва для фермерів

Фактор	Характеристика фактору
Підвищення продуктивності	Забезпечення фермерів високоякісними кормами сприяє зростанню продуктивності тваринництва. Це безпосередньо впливає на виробництво м'яса, молока та інших тваринницьких продуктів.
Зниження витрат	Науково-виробничі центри можуть допомогти фермерам оптимізувати витрати на корми шляхом впровадження ефективних технологій виробництва та використання місцевих ресурсів.
Покращення якості продукції	Високоякісні корми сприяють поліпшенню здоров'я тварин, що в свою чергу підвищує якість кінцевої продукції. Це важливо для задоволення вимог споживачів і ринкових стандартів.
Інновації та наукові дослідження	Центри можуть проводити дослідження та розробки у сфері кормовиробництва, впроваджуючи новітні технології та інноваційні рішення. Це дозволить фермерам бути в курсі останніх наукових досягнень та використовувати їх у своїй практиці.
Освіта та консалтинг	Науково-виробничі центри можуть надавати фермерам консультації, навчання та тренінги з питань кормовиробництва, допомагаючи їм підвищувати свої знання та компетенції.
Сталий розвиток	Використання науково обґрунтованих методів кормовиробництва сприяє сталому розвитку сільського господарства, зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище.
Економічний розвиток регіонів	Створення таких центрів сприяє економічному розвитку сільських регіонів, створюючи нові робочі місця та сприяючи розвитку місцевої інфраструктури.

Джерело: сформовано авторами

Таким чином, науково-виробничі центри з кормовиробництва є важливим елементом підтримки та розвитку фермерських господарств, сприяючи

підвищенню їх ефективності, конкурентоспроможності та сталості.

Основні функції науково-виробничого центру з кормовиробництва унаочнені на рис. 3.



Рис. 3. Функції науково-виробничого центру з кормовиробництва для фермерів

Джерело: розроблено авторами

Дослідження та інновації – вивчення кращих практик, нових технологій для виробництва кормів, розробка нових видів кормів та кормових добавок, їх складових, що відповідають потребам різних видів сільськогосподарських тварин, використання сучасних біотехнологій для селекції кормових рослин, розробка нових методів консервації, сушіння та зберігання кормів, впровадження цифрових технологій, включаючи автоматизовані системи, системи управління фермою (FMS) та інтернет речей (IoT).

Співпраця і дорадництво – тісна взаємодія з фермерами для розуміння їх потреб і надання дорадницьких послуг для оптимізації бізнес-процесів. Науково-виробничі центри сприяють створенню мережі взаємодії між фермерами, науковцями, виробниками і постачальниками ресурсів. Така мережа дозволяє учасникам обмінюватися досвідом, ділитися успішними практиками та знаходити спільні рішення для вирішення проблем. Надання дорадницьких послуг, таких як індивідуальні консультації, навчальні програми, семінари, тренінги, воркшопи, інформаційна підтримка, дні поля, демопроекти, розробка індивідуальних стратегій, підтримка впровадження інновацій, дозволяють учасникам обмінюватися досвідом, сприяють підвищенню продуктивності, ефективності і стійкості фермерських господарств.

Моніторинг і контроль якості. Проведення регулярного моніторингу та контролю якості кормових ресурсів і готових кормів для дотримання стандартів безпеки. Крім того, центр може здійснювати моніторинг та оцінку ефективності



впроваджених технологій і практик, надаючи зворотний зв'язок щодо результатів, що дозволяє фермерам коригувати свої стратегії та підходи.

Логістична підтримка – планування й оптимізація ланцюгів постачання, включаючи закупівлю кормової сировини, виробництво і зберігання кормів, транспортування та доставку кормів, що сприяє зменшенню затримок, втрат, забезпечує безперебійне постачання кормів і створення стійких логістичних мереж. Центри також працюють над розробкою та впровадженням екологічно стійких логістичних рішень, які сприяють зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище: використання енергоефективного транспорту, оптимізація маршрутів для зменшення викидів, впровадження практик зменшення відходів та рециклінгу.

Функції науково-виробничого центру з кормовиробництва є комплексними і взаємодоповнюючими. Вони забезпечують фермерам доступ до найсучасніших знань, технологій і ресурсів, що сприяє підвищенню якості і продуктивності їх діяльності. Центр відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку сільського господарства, підтримуючи фермерів у виробництві високоякісних кормів, що, в свою чергу, підвищує загальну ефективність аграрного сектора та економічну стабільність сільських громад.

Висновки. Зростання кількості фермерських господарств в Україні вимагає розвитку галузі кормовиробництва та створення науково-виробничих центрів для підтримки фермерів, які сприятимуть забезпеченню стабільності та ефективності аграрного сектору. Науково-виробничий центр з кормовиробництва для фермерів має займатися дослідженнями, розробкою та впровадженням інновацій у галузі кормовиробництва. Основна мета такого центру – підвищення ефективності та сталості кормової бази в аграрному секторі, забезпечення фермерських господарств якісними, поживними й доступними кормами для сільськогосподарських тварин.

Науково-виробничі центри виконують низку важливих функцій, включаючи дослідницьку та інноваційну діяльність, освіту, співпрацю і дорадництво, моніторинг і контроль якості, логістичну підтримку.

Науково-виробничі центри надаватимуть рекомендації щодо зниження витрат, підвищення продуктивності, оптимізації використання ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, що сприятиме підвищенню рентабельності фермерських господарств.

Таким чином, науково-виробничі центри з кормовиробництва є важливими інституціями, що забезпечують підтримку фермерських господарств на різних рівнях. Їх діяльність спрямована на підвищення ефективності виробництва і зберігання кормів, впровадження новітніх технологій, надання дорадчих послуг і розвиток логістичних рішень. Завдяки цьому фермери отримують необхідні ресурси, знання та підтримку для успішного ведення аграрного бізнесу, що в кінцевому результаті сприяє зміцненню продовольчої безпеки та стійкому розвитку сільських територій.



Список бібліографічних посилань

1. Корнійчук О.В., Воронецька І.С., Юрчук Н.П. Ризики кормового центру та управління ними в умовах сталого розвитку. *Корми і кормовиробництво*. 2023. № 96. С.190-207. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202396-18>.
2. Кальний С.В. Планування діяльності фермерських господарств у контексті розвитку сільських територій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 45. С. 26-34. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-45-5>.
3. Нечитайло В.В. Діяльності фермерських господарств України. *Економіка: регіональний розвиток та інновації*. 2023. № 1-2. С. 43-48. https://doi.org/10.47279/Economy_2023-01-20.
4. Hetman N., Veklenko Yu., Petrychenko V., Korniiichuk O., Buhaiov V. Agrobiological substantiation of growing Hungarian vetch in mixed crops. *Scientific Horizons*. 2024. № 27(4). P.61-75. <https://doi.org/10.48077/scihor4.2024.61>.
5. Duguma B., Dermauw V., Janssens G. The assessment and the farmers' perceived ranking of feed resources and coping strategies with feed scarcity in smallholder dairy farming in selected district towns of Jimma Zone, Ethiopia. *Trop Anim Health Prod*. 2017. № 49. P. 923-935. <https://doi.org/10.1007/s11250-017-1274-z>.
6. Черевко І. Кормовиробництво і кормозабезпечення в умовах сучасних викликів – актуальні тренди та досвід Польщі. *Аграрна економіка*. 2022. Т. 15, № 1-2. С. 93-105. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.01-02.093>.
7. Юрчук Н.П., Корнійчук О.О., Петриченко І.І. Система маркетингу насінництва кормових культур. *Корми і кормовиробництво*. 2022. № 93. С. 142-152. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202293-14>.
8. Аверчева Н.О., Соляник М.Б., Кушніренко В.Г. Ефективний розвиток свинарства у фермерських господарствах на основі застосування інноваційних підходів до годівлі тварин. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 63-70. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.7.63>.
9. Малік М.Й., Мамчур В.А. Соціально-економічна орієнтація сімейних фермерських господарств у підприємницькій діяльності. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 30-41. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009030>.
10. Thompson C. The Future of Livestock: Small-scale and Regenerative Animal Husbandry Hardcover. Independently published (July 7, 2023). 2023. 132 p.
11. Беженар І., Грищенко О. Фермерські господарства в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-14>.
12. Державна служба статистики в Україні: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Сільський розвиток. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij>.
14. Малік М., Шпикуляк О., Мамчур В. Реалізація цілей сталого розвитку України в контексті трансформації особистих селянських господарств у сімейні фермерські. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2020. № 7. С. 21-31. [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7\(26\)/3](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7(26)/3).
15. Бойко Л.О. Перспективи розвитку сімейних фермерських господарств в умовах конкурентного ринку. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 2. С. 78-85. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.10>.
16. Ступень Н., Дудич Л., Дудич Г. Перспективи розвитку фермерських господарств в Україні. *Аграрна економіка*. 2020. Т. 13, № 1-2. С. 95-100. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2020.01.095>.

References

1. Korniiichuk O.V., Voronetska I.S., Yurchuk N.P. Ryzky kormovoho tsentru ta upravlinnia nymy v umovakh staloho rozvytku [Feed center risks and their management in conditions of sustainable development]. *Kormy i kormovyrobnytstvo* [Feeds and feed production], 2023, no. 96, pp.190-207. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202396-18> [in Ukrainian].
2. Kalnyi S.V. Planuvannia diialnosti fermerskykh hospodarstv u konteksti rozvytku silskykh terytorii [Planning the activities of farms in the context of the development of rural areas]. *Naukovyi visnyk*



Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and world economy], 2022, issue 45, pp. 26-34. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-45-5> [in Ukrainian].

3. Nechytailo V.V. Diialnosti fermerskykh hospodarstv Ukrainy [Activities of Ukrainian farms]. *Ekonomika: rehionalnyi rozvytok ta innovatsii* [Economy: regional development and innovation], 2023, no. 1-2, pp. 43-48. https://doi.org/10.47279/Economy_2023-01-20 [in Ukrainian].

4. Hetman N., Veklenko Yu., Petrychenko V., Korniiuchuk O., Buhaiov V. Agrobiological substantiation of growing Hungarian vetch in mixed crops. *Scientific Horizons*, 2024, no. 27(4), pp. 61-75. <https://doi.org/10.48077/scihor4.2024.61>.

5. Duguma B., Dermauw V., Janssens G. The assessment and the farmers perceived ranking of feed resources and coping strategies with feed scarcity in smallholder dairy farming in selected district towns of Jimma Zone, Ethiopia. *Trop Anim Health Prod.*, 2017, no. 49, pp. 923-935. <https://doi.org/10.1007/s11250-017-1274-z>.

6. Cherevko I. Kormovyrobnytstvo i kormozabezpechennia v umovakh suchasnykh vyklykiv – aktualni trendy ta dosvid Polshchi [Feeds production and feed supply in conditions of modern challenges – current trends and experience of Poland. *Ahrarna ekonomika* [Agrarian economy], 2022, vol. 15, no. 1-2, pp. 93-105. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.01-02.093> [in Ukrainian].

7. Yurchuk N.P., Korniiuchuk O.O., Petrychenko I.I. Systema marketynhu nasinnytstva kormovykh kultur [Marketing system of the feed crops seed industry]. *Kormy i kormovyrobnytstvo* [Feeds and feed production], 2022, no. 93, pp. 142-152. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202293-14> [in Ukrainian].

8. Avercheva N.O., Solianyk M.B., Kushnyrenko V.H. Efektyvnyi rozvytok svynarstva u fermerskykh hospodarstvakh na osnovi zastosuvannia innovatsiinykh pidkhodiv do hodivli tvaryn [Effective development of pig breeding in farms based on the use of innovative approaches to animal feeding]. *Ahrosvit* [Agricultural world], 2020, no. 7, pp. 63-70. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.7.63> [in Ukrainian].

9. Malik M.I., Mamchur V.A. Sotsialno-ekonomichna oriientsiia simeinykh fermerskykh hospodarstv u pidpriemnytskii diialnosti [Socio-economic orientation of family farms in entrepreneurial activity]. *Ekonomika APK* [Economy of agro-industrial complex], 2020, no. 9, pp. 30-41. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009030> [in Ukrainian].

10. Thompson C. (2023). *The Future of Livestock: Small-scale and Regenerative Animal Husbandry* Hardcover. Independently published, 132 p.

11. Bezhenar I., Hryshchenko O. Fermerski hospodarstva v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [Farms in Ukraine: state and development prospects]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia* [Problems of modern transformations. Series: Economics and Management], 2023, no. 9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-14> [in Ukrainian].

12. Derzhavna sluzhba statystyky v Ukraini: ofitsiinyi sait [State Statistics Service of Ukraine: official website]. Available at: URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Silskyi rozvytok. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy: ofitsiinyi sait [Rural development. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine: official website]. Available at: URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij> [in Ukrainian].

14. Malik M., Shpykuliak O., Mamchur V. Realizatsiia tslei staloho rozvytku Ukrainy v konteksti transformatsii osobystykh selianskykh hospodarstv u simeini fermerski [Realization of the goals of sustainable development of Ukraine in the context of transformation of personal peasant farms into family farms]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyy rozvytok* [Economics of nature use and sustainable development], 2020, no. 7, pp. 21-31. [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7\(26\)/3](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7(26)/3) [in Ukrainian].

15. Boiko L.O. Perspektyvy rozvytku simeinykh fermerskykh hospodarstv v umovakh konkurentnoho rynku [Prospects for the development of family farms in a competitive market. *Taurian Scientific Herald*]. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Serii : Ekonomika* [Series: Economy], 2020, issue 2, pp. 78-85. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.10> [in Ukrainian].

16. Stupen N., Dudych L., Dudych H. Perspektyvy rozvytku fermerskykh hospodarstv v Ukraini [Prospects for the development of farms in Ukraine]. *Ahrarna ekonomika* [Agrarian economy], 2020, vol. 13, no. 1-2, pp. 95-100. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2020.01.095> [in Ukrainian].

Voronetska I.S., Yurchuk N.P. Farmer's research and manufacturing centers for feed



production: concept and functions

Purpose. To study the role and importance of research and manufacturing centers for feed production, their functions and advantages for farmers. **Methods.** General scientific and special economic research methods: analysis and synthesis, system approach, statistical analysis, graphic representation, dialectical and abstract-logical. **Results.** The dynamics of the number of personal peasant farms in Ukraine were analyzed. The factors of the negative dynamics of personal peasant economies and the growth of the number of industrial farms have been determined. It has been proven that the increase in the number of farms in Ukraine requires feed production development and creation of research and manufacturing centers to support farmers. The need to create such centers for feed production is substantiated. Advantages of the farmers' research and manufacturing centers for feed production are disclosed, such as: increased productivity, reduced costs, adaptation to climate changes, increased environmental sustainability, and access to knowledge provision. The definition of the concept of the research and manufacturing center for feed production is provided. It was established that the main goal of such a center is to increase the efficiency and sustainability of the feed base in agricultural sector, to provide farms with high-quality, nutritious and affordable feeds for farm animals. **Conclusions.** The main functions of the research and manufacturing center for feed production are defined: research and innovation, education, cooperation and consulting, monitoring and quality control, logistical support. They are aimed at supporting and developing the agricultural sector. The practical significance of the obtained results is that the farmers' research and manufacturing center for feed production will play an important role in the support and development of agricultural sector, providing farmers with the necessary knowledge, technologies and resources.

Key words: feeds, feed production, feed supply, research and production center, farms, functions of the research and manufacturing center.

Voronetska Iryna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Scientific Research Coordination, Economics, Marketing, Postgraduate Studies and Human Resources, Institute of Feed Research and Agriculture of Podillia of NAAS, 16 Yunosty Ave., Vinnytsia, Ukraine, 21100, e- mail: prirogovo@i.ua, ORCIDiD:<https://orcid.org/0000-0002-1329-2722>

Yurchuk Nataliya, Candidate of economic Sciences, Associate Professor, Senior Researcher of the Laboratory of Economic Research and Marketing, Institute of Feed Research and Agriculture of Podillia of NAAS, 16 Yunosty Ave., Vinnytsia, Ukraine, 21100, e-mail: urnata2@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7987-9390>

Стаття надійшла до редакції: 04.05.2024

Фахове рецензування: 06.06.2024

Бібліографічний опис для цитування:

Воронетська І.С., Юрчук Н.П. Науково-виробничі центри з кормовиробництва для фермерів: суть та функції. Корми і кормовиробництво. 2024. № 97. С. 148-159. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202497-15>